

AKARSULAR VE AKARSULARDA REKREASYON OLANAKLARI

Hilmi Ekin Oktay^{1*}, Reyhan Erdoğan¹, Fatma Başak Oktay²

¹: Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya.

²: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Coğrafi Bilgi Sistemleri Anabilim Dalı, İzmir.

*: Sorumlu Yazar.

DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.48892>.

ÖZET

İnsanlar var olduğundan beri, akarsuları kullanmışlardır. Nüfusun artışı ve teknolojinin gelişimi akarsuların insanlar tarafından kullanımını da çeşitlendirmiş ve geliştirmiştir.

Günümüzde kent insanının akarsular ile doğrudan bağının kopmuş olduğu gözlemlenmektedir ve rekreasyonel kullanımlara izin vermeyen, bitki örtüsü tahrip olmuş, yüksek duvarlar ve yapılarla kuşatılmış bir akarsu kıyısı ortaya çıkmaktadır. Akarsu kıyılarındaki açık alanları kentsel yeşil alan sistemi içinde rekreasyonel faaliyetler için kullanılabilir olarak tasarlanmanın birinci hedefi bu alanların koruma ve kullanım dengesinin sağlamak olmalıdır. Bu bağlamda söz konusu yaklaşımlardan biri de rekreasyonel yeşil yol kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma kapsamında geçmişten günümüze kadar yapılan akarsu ve su kıyısı rekreasyon olanakları üzerine kavramlarının tanımlanması ve sınıflandırılması ile ilgili çalışmalar taranmıştır. Akarsu ve su kıyısı rekreasyon olanakları belirlenip bunların altındaki tanım ve sınıflandırmalar saptanmış, akarsu kıyısı için tasarımlar incelenmiş, akarsulara bağlı rekreasyon aktiviteleri belirtilmiş, aktivitelerin uygulanmasına yönelik yapılabilecek çalışmalara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akarsular, Rekreasyon, Akarsu kıyısı kullanımları, Akarsu mekanları peyzajları, Yeşil yol planlaması.

RIVERS AND RECREATION FACILITIES OF RIVERS

ABSTRACT

People have used rivers since they come into existence. Population increase and development of technology have been developed and diversified the use of the river by people.

Nowadays urban people that have severed a direct connection with streams are observed. A river shore which does not allow recreational uses has been surrounded by high walls and structures are emerging. First goal which is design of open space on riverside can be used for recreational activities in urban green space system should be provided protection and

AKARSULAR VE AKARSULARDA REKREASYON OLANAKLARI

balance of use on these areas. One of the mentioned approaches in this context that is recreational green way concept shows up by us.

Produced from the past to the present studies on defining and classifying concepts of river and recreation facilities of riverside were scanned within the scope of the study. River and recreation facilities of riverside were identified then definitions and classifications under them were detected. Projects were examined for riverside. Recreational activities connected to rivers were specified and studies can be done for the implementations of these activities were mentioned.

Keywords: *Rivers, Recreation, the use of riverside, River space landscapes, Green way planning.*

1. GİRİŞ

Akarsular doğal bir yatak içerisinde akan su kütleleri olarak tanımlanmaktadır. Bu anlatımdan yola çıkarak akarsu teriminin ülkemizde dere, çay, su, nehir ve ırmak gibi isimler verilen ve doğal bir yatağa bağlı olarak akan küçük, büyük bütün su kütlelerini içerdiği söylenebilir (Hoşgören, 1992). Bunun yanında akarsular ve akarsu peyzajları bir bütün olarak peyzajın bir parçasıdır, öyle ki peyzajdaki bütün su öğelerinin karakteristiğini göstermektedir (Haslam, 2008). Bir akarsu bütün kolları ile birlikte belli bir bölgenin ya da alanın sularını toplar ki, suları boşaltılan böyle bir bölgeye, akarsuyun su toplama bölgesi ya da akarsu havzası denir. Su toplama havzaları su toplama çizgisi ya da diğer bir deyişle su bölümü çizgisi ile birbirinden ayrılırlar (Şahin, 1996). Akarsular flora ve fauna için uygun yaşam alanları meydana getirme, yüzey akışlarını düzenleme, iklimi iyileştirme, rekreasyon alanları oluşturma, farklı mekanlar ve arazi parçaları arasında bağlantı sağlama gibi önemli işlevlere sahiptir (Zülkadiroğlu ve Doygun, 2016).

Bunun yanında akarsular içinden geçtikleri peyzajın bir envanteridir. Doğadaki değişimler, insan kullanımındaki farklılıklar an ve an akarsular tarafından kaydedilir. Diğer yandan akarsular içinde buldukları peyzajın en önemli değiştirici güçlerinden birisidir (Wohl, 2004). Taşıma bu değişimin gözle görülür en büyük etkilerinden birisidir.

Akarsular, yeraltı suları gibi, okyanuslar-denizler, atmosfer ve karalar arasında var olan su dolaşımının veya su devresinin bir unsurunu meydana getirirler. Yer altı sularının bir kısmı, uygun koşullarda, kaynak şeklinde tekrar yeryüzüne çıkar ve akarsuları besler. Karalar yüzeyinde yağmur şeklinde düşen suların ve kar örtüleriyle buzların erimeleri sonucu meydana gelen suların geri kalan kısımları ise topografya yüzeyinin eğimini takip edecek biçimde akışa geçer. Topografya yüzeyinde akan suların bir kısmında akış bütün yüzeyi örtü gibi kaplayacak şekildedir. Suların belirli bir çizgi boyunca toplanıp akmasıyla akarsular meydana gelmiş olur (Hoşgören, 1992).

Görsel güzellik ve çekici boş zaman aktiviteleri, bir bölgenin başarılı olma tanımlamasını artıran bileşenlerdir. Bundan dolayı akarsu kıyısında mekan tasarımında temizlik, uygun mekânsal çözümlerin yanında farklı kullanıcılara yönelik çeşitli aktivite tipleri belirlemek önem kazanmaktadır.

Akarsuların peyzaj mimarlığı disiplini ilgilendiren en önemli kısmı kıyılarıdır. Su ve karayı birbirine bağlayan, denizden sonra ilk ulaşılan yerler olan kıyıların kent içindeki önemi ortadır. Kıyı kentleri dünya çapında insan aktivitelerinin merkezi olup dünya nüfusunun %40 lık kısmı kıyı çizgisi ile 100 km mesafe arasındaki bölgede yaşamaktadır (Özdemir Işık ve Demirel 2014).

Genel olarak ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında akarsu kıyısı açık alan çalışmalarında akarsu sistemi bütün-

nün parçaları olan ve birbirleriyle etkileşimli diğer peyzaj bileşenlerinin ve ekolojik süreçlerin (fauna, flora, görsel peyzaj, erozyon, hidrolojik döngü) değerlendirilmesi yapılmadığı görülmektedir. Akarsu kıyılarındaki tasarımların sürdürülebilir olabilmesi bütüncül ve ekolojik yaklaşımlarla söz konusu olabilmektedir.

Kentsel alan kapsamındaki akarsu kıyılarındaki oluşturduğu koridorlar kentsel açık alan sistemi içinde dikeyde bağ sağlamı ile en önemli yeşil alanlardan birisidir. Bazen kentsel gelişimlerden olumsuz etkilenerek bozulan akarsu ve kenarları, yeniden geliştirme programları çerçevesinde iyileştirilmektedir. İyileştirilen bu alanlar yeşil koridorların bir parçası olarak düşünülmektedir (Little, 1995; Salıcı, 2009).

Salıcı (2009) Ahern'nin, sadece akarsu kenarlarını değil suyla bağlantılı diğer kaynakları da yeşil koridorlara dâhil ettiğini belirtmektedir. Buna göre su kaynaklarıyla bağlantılı yeşil koridorlar, sel yatakları, akarsu koridorları ve sulak alanlar gibi su kaynakları boyunca oluşmaktadır. Bu koridorların oluşturulmasındaki amaç, kaynakların korunması, iyileştirilmesi ve yönetilmesidir (Salıcı, 2009).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında geçmişten günümüze kadar yapılan akarsu ve su kıyısı rekreasyon olanakları üzerine kavramların tanımlanması ve sınıflandırılması ile ilgili çalışmalar taranmıştır. Çalışmanın temel materyalini yazılı kaynaklar oluşturmaktadır. Çalışmada akarsu ve su kıyısı rekreasyon olanakları başlıkları altındaki tanım ve sınıflandırmalar saptanarak, bunların sanat, sosyal bilimler ve fen bilimlerinden peyzaj tasarımına olan katkıları açıklanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Su kaynakları, suyun kalbi olarak tanımlanırsa, kanallar ve akarsular bu "kalbin" atar ve toplardamarları olarak

tanımlanabilir. Langston Hughes "Nehirler bilirim dünya kadar eski ve insan damarında insan kanı akmadan evvel. Benim ruhum nehirler gibi derinlemesine geliştirdi" demiştir. Atar ve toplardamarlar gibi nehirler ve kanallar da birleşim ve iletişim sularıdır. "Akıcılık" sözcüğü bir dildeki ustalığı ifade eder ki bu da iletişimi kolaylaştırır. Cümlelerin veya nehirlerin akışı bir süreklilik oluşturur ve böylece iletişimde fikir ve ifadeleri, yerleri ve zamanı birleştirirler (Hattapoğlu, 2004). İnsanlar var olduğundan beri, akarsuları kullanmaktadırlar. Nüfusun artışı ve teknolojinin gelişimi akarsuların insanlar tarafında kullanımını da çeşitlendirmiş ve geliştirmiştir. Ve içinde bulunduğumuz dönemde bu kullanım sıra dışı bir hal almıştır. Son dönemde bazı istisnalara rağmen akarsuların direkt olarak kullanımı genellikle red edilmektedir. Ne yazık ki atık boşaltımı ve malzeme alımları direkt kullanımda kapsam dışında kalmaktadır. İnsanlar her zaman yerleşim için akarsuları veya pınar yakınlarını tercih etmişlerdir ve akarsular bir anlamda Avrupa'nın gelişim sürecinde anahtar bir role sahip olmuşlardır. Tuna ve Ren nehirleri doğudaki yerleşimleri batıdakilere bağlayan bir açık kapı oldukları gibi, yerleşimler arasında bir otoban görevi görmüşlerdir (Haslam, 2008).

Akarsu kıyılarındaki açık alanları kentsel yeşil alan sistemi içinde rekreasyonel faaliyetler için kullanılabilir olarak tasarlanmanın birinci hedefi bu alanların koruma ve kullanım dengesinin sağlamak olmalıdır. Bu bağlamda söz konusu yaklaşımlardan biri de rekreasyonel yeşil yol kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Salıcı ve Altunkasa (2010), rekreasyonel yeşil yolları, oldukça uzun bir hat boyunca devam eden çeşitli tipteki güzergâh veya patika özelliği taşıyan alanlar olarak tanımlamıştır. Doğal koridorların yanı sıra akarsu kıyıları, su kanalları, kullanılmayan demiryolu güzergâhları da bu tür alanlara örnek olabileceğini belirtmiştir.

Önen (2007)'nin Erdal'dan aktardığı gibi su, rekreasyonel gereksinimlerin karşı-

AKARSULAR VE AKARSULARDA REKREASYON OLANAKLARI

lanmasını sağlayan bir elemandır. Su kıyısı ve yakın çevresi rekreasyonel yönden potansiyel sahibi alanlardır. Çevresine yapılan rekreasyonel alanlar ve yüzme, avlanma, tekne gezileri, yürüyüş gibi aktivitelerle bu potansiyeli karşılayabilecek donanımdadır (Önen, 2007).

Salıcı (2009)'nın Fabos'tan aktardığına göre yeşil koridorlar, genellikle suyla bağlantılı rekreasyonel alanlar ve görsel değeri yüksek peyzaj kaynaklarından geçen patika ve güzergâhlar boyunca oluşmaktadır. Buna ek olarak bu rekreasyon odaklarının hem kentsel hem de kırsal alanlarda olabileceği gibi ölçeğinin de yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası olabildiğinin altını çizmiştir. Yine Salıcı (2009) Ahern'e dayanarak, rekreasyonel yeşil yolları kentsel ve kırsal peyzajlardan geçen doğrusal koridorlar boyunca oluşmuş doğal kaynağa dayalı rekreasyon amacıyla kullanılabilmesi için olanak sağlayan koridorlar olarak tanımlamaktadır (Salıcı, 2009).

Kıyı alanları konumları gereği, rekreasyon ve turizm açısından yoğunlaşmanın olduğu genel noktalar. Rekreasyonel çeşitlilik kullanımı arttırdığı için suyun kıyıya sağladığı avantaj ile kıyıların rekreasyonel açıdan daha çok tercih edildiğini göstermiştir. Kıyıların rekreasyonel açıdan ele alınırken, kıyıların korunmasını sağlamak ve sağlıklı bir planlama yapabilmek için, kıyılara olan rekreasyonel istek ile kıyıların rekreasyonel potansiyeli ve kapasiteleri belirlenmelidir (Özdemir Işık ve Demirel, 2014). Kıyı alanları insanlar ve insan aktiviteleri için farklı derecelerde çekici olma özelliği göstermektedirler. Her çekici özelliğin bir gereksinme ve biyo-klimatik özelliklerden kaynaklandığı kabul edilirse, insanların kıyı alanlarına olan ilgisi gelişmiş toplum olmanın bir fonksiyonu olarak fiziksel ve rekreasyonel ihtiyaçlarının bir sonucu olduğu söylenebilir (Oktay vd., 2015).

Rekreasyon amaçlı tasarlanan yeşil yollar, organize spor alanları, bisiklet

güzergâhları, yürüme yolları, atlı gezinti yolları ve grup aktiviteleri için uygun alanları içerir. Yeşil koridorların nehir ya da vadi boyunca yer alması, yükselti eğrilerini izlemesi gibi doğaya dayalı planlama ve tasarım kararları kullanıcılar açısından bu alanları daha da çekici kılmaktadır. Bu nedenle, nehir boyunca tasarlanan parklar topluma daha çok rekreasyon olanakları sunar. Demiryolu güzergâhı ya da akarsu kıyılarını izleyen bisiklet ve yürüyüş yollarını içeren yeşil koridorlar kendi içlerinde işlevsel bağlantılarının sağlanmasının yanı sıra, onları çevreleyen her ölçekte peyzaj yapısıyla ilişki kurarak, insanları doğaya, kentleri kırsal alanlara bağlayıcı özelliktedir. Peyzaj mimarlığı disiplini; insan ve doğa birlikteliği için insan etkisi ve gereksinimlerini de içeren yeşil koridor planlamasını desteklemekte, önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Salıcı, 2009).

Akarsu kıyısı için tasarımları geleneksel, modern ve doğa onarımına dayalı restoratif tasarımlar olarak incelemek mümkündür.

Geleneksel tasarım: Yansıttığı düzenin geleneksel kültür ve siyasal-sosyal yaşamdan kaynaklı olduğu hissini uyandıran mekânlar geleneksel olarak anılmaktadır. Önen (2007)'nin Tibbalds'a dayanarak tanımladığına göre geleneksel mekânlar diğer tipteki mekânlardan daha çok tercih edilmektedir. Geleneksel mekânların nitelikleri arasında; kavranabilir doku, düzen içinde karmaşıklık, çekici, destekleyici, koruyucu ve rahat mekânlar oluşu, küçük ölçekli birimlerden oluşması, özel mekânın paylaşılması ve kamusal mekânın üstünlüğü gibi nitelikler sayılabilir (Önen, 2007).

Bu tip mekânlar genel olarak kentin kurulmasından itibaren kente kimlik kazandıran mekânlar olarak tanımlanabilir. Su kent kimliğine şekil verir, su elemanı o kadar kentte hâkimdir ki, kent bu özelliğiyle tanımlanır (Önen, 2007). Amsterdam, Paris, Rotterdam, Londra kuruluşlarıyla suyun kent kimliğine şekil verdiği öne çıkan kentlerdendir (Şekil 1).

Şekil 1. Geleneksel tasarıma Floransa ve Amsterdam'dan örnekler (Önen, 2007).

Modern tasarım: Çağdaş tasarım kavramlarıyla oluşturulduğu sezilen mekânlar çağdaş mekânlar olarak anılmaktadır. Genel olarak kentsel akarsu mekânları bu bağlamda “geleneksel veya çağdaş içerikli, açık, pozitif ve kamusal mekan” sınıfına

girmektedir (Şekil 2). Bu sınıfsal yerin bilinmesi akarsu kıyılarının kentsel mekânda hangi statülere sahip olduğunun algılanarak, alanların ona göre kent ve kentliye özel tasarlanmasında konuya şekil verilmesine yardımcı olacaktır (Önen, 2007).

Şekil 2. Akarsularda modern tasarıma Kore ve Japonya'dan örnekler (Önen, 2007; Hattapoğlu, 2004)

Doğa onarımına dayalı restoratif tasarımlar: Bu tip yaklaşımlarda alanın orijinalinde bulunduğu geçmiş bir döneme dönmek esastır. İnsan etkisinde kalmış ve yoğun bozulmaya uğramış alanların eski doğal haline döndürülmesi

bu tipte esastır. Restorasyon hedeflerinin ortaya konulması için alanın orijinal durumuna ait resim, belgelerden elde edilen taşkınlar, yatak yapısı, vejetasyon yapısı vb. gibi bilgilere dayanılarak yapılmaktadırlar (Şekil 3).

AKARSULAR VE AKARSULARDA REKREASYON OLANAKLARI

Şekil 3. Akarsularda doğa restorasyonu tasarımlarına İsviçre ve Almanya'dan örnekler (Junker and Buchecker, 2008, Anonim, 2011a).

Su kullanımı insan yaşamı ile birlikte başlayan, iç ve dış mekanda gerek biyolojik gerekse fiziksel ve psikolojik açıdan insana sağlıklı ortamlar yaratan vazgeçilmez bir gereksinme olup, değişik form ve ölçüde mekanlarda kullanılmaktadır (Uzun, 1997). Su, peyzaj içerisinde hangi formda olursa olsun etkileyici bir özelliktir. Estetik özellikleri olduğu kadar balıkçılık, yüzme ve kayıkla gezinti için de değerli bir rekreasyon kaynağıdır (Bell, 1997). Diğer yandan suyun yarattığı ses, peyzaj tasarımına müziğin yanında, canlı, neşeli ve serinletilmiş bir mekan ortaya koyar. Su hareketi ve değişimleri, tasarımlarla kontrol altına alınabilir. Ses ve ışık düzenlemeleriyle suya farklı görsel nitelikler verilerek, suyun şeffaf, akışkan,

plastik özelliğinden de yararlanılabilir (Şekil 4) (Uzun, 1997).

Bu nedenle su, doğal çevrenin mekana canlılık kazandıran ayrılmaz bir parçasını meydana getirir. Sakin ve geniş bir su yüzeyi tasarımda sükûneti sağlarken, mekan elemanları arasında kuvvetli bir birlik yaratır. Ayrıca peyzaja üçüncü boyutu getirerek, derinlik verir (Uzun, 1997).

Günümüzde kent insanının akarsular ile doğrudan bağının kopmuş olduğu gözlemlenmektedir ve rekreasyonel kullanımlara izin vermeyen, bitki örtüsü tahrip olmuş, yüksek duvarlar ve yapılarla kuşatılmış bir akarsu kıyısı ortaya çıkmaktadır (Salıcı, 2009).

Şekil 4. Su üzerinde ışık ve fiskyelerle oluşturulan görsel etkinliklere Seul'de bulunan Cheonggyecheon'dan örnekler (Jeong, 2006).

Bu olumsuzlukların giderilmesi çözümü, akarsu koridorlarındaki kaynak değerinin korunması, kentsel açık ve yeşil alanlarla kesintisiz bağlantıyı kuracak biçimde planlanması ve yönetilmesi ile mümkün olabilir (Salıcı, 2009).

4. SONUÇ

Su kullanımında önemli bir belirleyici özellik olan çevre şartları yanında insan

faktörü de önemli planlama prensiplerinden sayılabilir. Çünkü peyzaj içinde su, durgun- hareketli, sade-dekoratif, formal-informal, küçük veya büyük ölçekli, dar-geniş, derin-sığ, koyu veya açık renkli olma gibi görsel, fiziki ve psikolojik etkiler ortaya koymaktadır (Uzun, 1997). Diğer taraftan su özelinde rekreasyon planlaması ise, çeşitli aktivitelere olan talepteki değişim ve bu aktivitelerin birbirleriyle sıklıkla çatışmasından dolayı

AKARSULAR VE AKARSULARDA REKREASYON OLANAKLARI

taleplerin karşılanması için en uygun planlamanın yapılmasını gerekli kılmaktadır. Su temelli rekreasyon formlarının gerektirdiği tesislerin tasarımı ve korunmasız kara-su ilişkisindeki (ara

yüzeyindeki) alan tehlikelerini önlemek için gerekli önlemlerin değerlendirilmesi su özelindeki rekreasyon planlamasında önemli konulardır (Şekil 5.) (Bell, 1997).

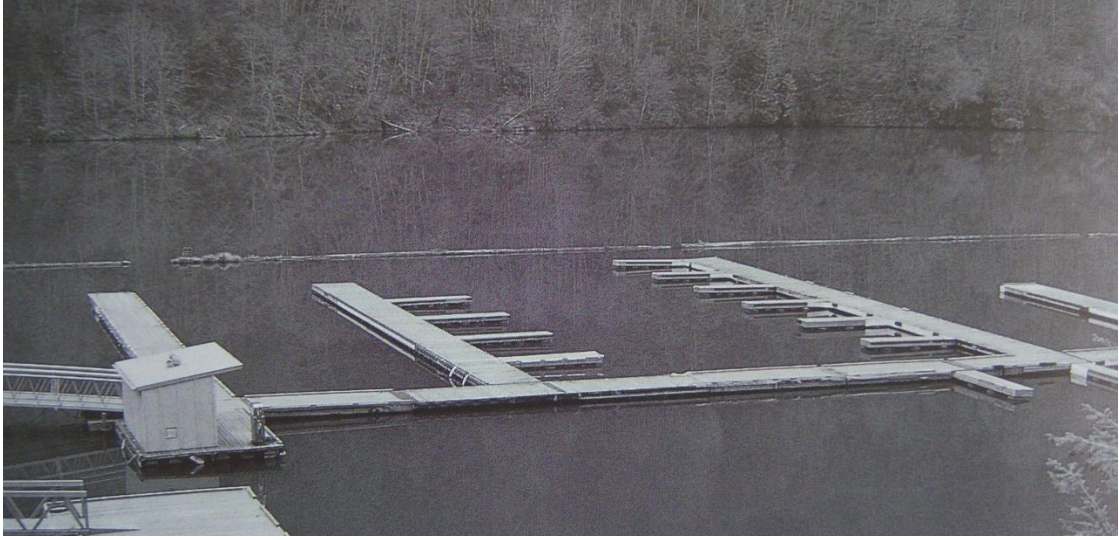
Şekil 5. Güvenli bir şekilde suya erişimi sağlayan tasarım örnekleri, Seong-Nae kanalı ve Sihwa sulak alanı, Seul, Kore (Jeong, 2006).

Yerleşim planı farklı kullanımlarını (örneğin, bot iskeleleri, kıydan balık avlama, güneşlenme ve yüzme) hassas kıyı şeridi habitatlarının korunmasıyla birlikte ele almak gereklidir. Bu kullanımlar için akarsuda yapılan zonlama, çoğu kez sırasıyla alandaki genel yerleşimi ve alan düzenleme kriterlerini belirleyen su rekreasyon planlamasının ana sonucudur. Ziyaretçilerin aktiviteleri sırasında güvenli bir biçimde hoşça vakit geçirmeleri için olanak sağlayan yapılar ve insan eliyle yapılan yapay nesnelere için gereksinimler, bir dizi değerlendirmeler sonucunda belirlenmelidir (Bell, 1997).

Akarsulara bağlı rekreasyon aktivitelerinden en önemlileri balıkçılık, yüzme ve su sporları olarak sıralanabilir.

Balıkçılık popüler bir hobidir. Bunun yanında pek çok insanın hoş vakit geçirmesine olanak sağlayan ilgi çekici bir dış mekân aktivitesidir. Balıkçılık aktivitesi kıyıya erişebilmenin yanında bazı durumlarda akarsu içerisinde yürüyebilmeyi de gerektirebilir. Erişim rotaları ve patikaları, kullanım sonucu az yıpranmayla korunabilmesi için bazı özel planlanma ve tasarıma ihtiyaç duyarlar. Pek çok akarsuyun doğal karakteri mümkün olduğunca küçük patikaların yapılmasını gerektirmektedir. Diğer bir gereksinim ise olta atma alanlarının devamlılığı için bitki örtüsünün yönetimidir. Bu yönetim ağaçların canlandırılmalarını, dallarının budanmalarını kapsamaktadır. Eğer botlar balıkçılık için kullanılacaksa iskelelerin yapılması gerekmektedir (Şekil 6) (Bell, 1997).

Şekil 6. Akarsu kıyısında balıkçılık aktivitelerine uygun düzenlemeler (Bell, 1997).

Balık avına çıkan insanlar genelde akarsu kıyısına oturmakta ya da bir bot veya kayak kullanmaktadır. Bu alanlarda eğer toprak ıslak, yumuşak ve yapışkan ise küçük platformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ahşap kaplamalı platformlar insan ağırlığını dağıtmaya, taburelerin, şemsiyelerin ve donanımların çamur ve otlardan uzak kolayca düzenlenmelerine olanak tanımaktadır. Ahşap yaya kaldırımları veya kuvvetlendirilmiş patikalar balık avlama alanlarına daha iyi bir erişim rotası sağlamaktadırlar. Su

üzerindeki bir iskele ziyaretçilere suya erişim olanağı sağlamakta ve eğer suyun derinliği fazla ise veya diğer güvenlik gerekçeleri alanda mevcut ise tırabzan (korkuluk) alanda gereklilik haline gelmektedir. İskeleler farklı biçimlerde farklı işlevlere hizmet eder nitelikte olabilirler. İskelelerin tasarımında genel bir sınıflama yapılacak olursa; kıyıdan çıkma tipi, suyun üzerinde yüzen tipi ve kat kat yapılan tipleri bu sınıflamada başlık olarak düşünmek mümkündür (Şekil 7) (Bell, 1997).

AKARSULAR VE AKARSULARDA REKREASYON OLANAKLARI

Şekil 7. Kat kat yapılan iskele biçimine İsviçre'den bir örnek (Hölzer et al., 2007).

Yüzme: Yaz aylarında, özellikle sıcak havanın hüküm sürdüğü uzun dönemde, akarsular ve dereler serinlemek için çekici fırsatlar sunmaktadır. Bu kırsal alanlarda insanlar akarsularda yüzmek ve doğada yalnız kalmak istemektedirler. Toplu olarak kullanılan bu alanlar zaman zaman çok kalabalık olabilmekte, hijyen, atık, güvenlik ve alan zararlanması gibi kullanıcı memnuniyetini azaltan ve bozan bir takım problemlere davetiye çıkartabilmektedir (Bell, 1997).

Akarsularda su genel olarak soğuk olmasına rağmen, akarsular kullanıcıları iyi yüzme olanakları sağlamaktadırlar. Ancak akıntılarla birlikte çocuklar ve tecrübesiz yüzücüler için daha az güvenlidirler. Taşlıklı dipli sığ göletler,

doğal akıntılar ve düşüşler, kaya parçaları çok ilgi çekicidirler ve heyecan verici aktivitelerin yapılmasına olanak sağlarlar. Yüzme aktivitesinin en iyi şekilde yapıldığı bazı yerler buzul sularının eriyip oluşturduğu su selinin kayaları aşındırarak ilgi çekici formlar meydana getirdiği alanlarda bulunur, fakat burada su öncekinden daha azdır (Bell, 1997).

Su sporları gibi suya erişimin olduğu pek çok alanda, kullanıcılar botu suya indirmek isterler. Bunun için genellikle küçük kayık ve kanoları kullanırlar. Bu alanlarda iskeleler yapılması zorunludur (Bell, 1997).

KAYNAKLAR

1. Bell, S. 1997. Design for outdoor recreation. Spon Press, ISBN: 0 419 20350 8, London, p. 218.
2. Haslam, S.M. 2008. The riverscape and the river. Cambridge University Press, ISBN: 978-0-521-83978-5, Cambridge İngiltere, p. 404.
3. Hattapoğlu, M.Z. 2004. Su olgusu-

nun yerleşmeler evrimindeki yeri ve günümüzde bir kentsel tasarım elemanı olarak yeniden yorumlanması. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.

4. Hoşgören, Y. 1992. Hidrografya'nın ana çizgileri I yer altı suları kaynaklar akarsular. İstanbul Üni-

- versitesi Yayını, No:2619, İstanbul, s.126.
5. Holzer, C., Hundt, T., Luke, C. und Hamm, O. G. 2008. Riverscapes: designing urban embankments. Ed: Montag Stiftung Urbane Raume and Regionale, Trans to English by: Wiethüchter, A., Herrlinger.
  6. Jeong, J. S. 2006. Eco-landscape. CAPress Co., Ltd., Seul, Güney Kore, p.312.
  7. Junker, B. and Buchecker, M. 2008. Aesthetic preferences versus ecological objectives in river restorations. Landscape and Urban Planning, No: 85 p.141–154.
  8. Little, C.E. 1995. Greenways for America. The Johns Hopkins University Press., ISBN: 0-8018-5140-8, London, İngiltere, p. 237.
  9. Oktay H.E., Erdoğan R. ve Oktay F. B. 2015. Kent ve su. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 5(11):119-125.
  10. Önen, M. 2007. Kentsel kıyı mekânı olarak akarsuların rekreasyonel kullanım potansiyelinin irdelenmesi: Eskişehir Porsuk Çayı ve İstanbul Kurbağlıdere Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı; İstanbul.
  11. Özdemir Işık B. ve Demirel Ö. 2014. Kıyı kullanıcılarının kıyı alanı rekreasyon planlama kararları üzerindeki etkisi: Trabzon kıyı bandı örneği. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 4(10):1-11.
  12. Salıcı, A. 2009. Çatalan Baraj Gölü-delü burun aksında Seyhan Nehrinin yeşil koridor potansiyelinin araştırılması. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana, s. 166.
  13. Salıcı, A. ve Altunkasa, F. 2010. Çatalan Baraj Gölü-Deli Burun Aksında Seyhan Nehrinin Yeşil Koridor Potansiyelinin Araştırılması. Ekoloji Dergisi, 19(76): 36-49.
  14. Şahin, Ş. 1996. Dikmen vadisinin peyzaj potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
  15. Uzun, G. 1997. Çevre tasarımında su kullanımı. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Genel yayını no:179, Adana, s. 239.
  16. Wohl E.E. 2004. Disconnected rivers. Yale University Press, ISBN: 0-300-10332-8, London, p. 301.
  17. Zülkadiroğlu D. ve Doygun H. 2016. Kentsel akarsuların korunmasına yönelik peyzaj planlama ve tasarım ilkeleri geliştirilmesi: Kahramanmaraş kenti örneği. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (13):11-24.